

Disputatio metaphysica de quaestionibus prooemialibus tertia

<https://hdl.handle.net/1874/340884>

DISPUTATIO METAPHYSICA
DE
Quæstionibus Proœmialibus,
TERTIA
QUAM,

Favente Deo Opt. Max.

SUB PRAESIDIO,

D. PAULI VOET; L. A. M.

& Metaphysices in almâ Academiâ Ultrajectinâ Professoris.

Publicè sœvis conabitur,

IOANNES MUNNINCKX Ultrajectinus

Ad diem 7. Septemb. horâ secundâ à Prandio.

ULTRAJECTI,

Ex Officina REGIDII ROMAN Academiæ Typographi.

Anno c1o 1o XLII.

21
Nobilissimis, Amplissimis, Prudentissimisque

D. D.

Orphanotrophii, apud Ultrajectinos,

PRÆFECTIS.

Nominatim vero

Spectatissimis, Consultissimisque,

Ejusdem P. T. Curatoribus

D. CAROLO PERMENTIER } Illi Ecclesiæ S. Salvatoris Canonico,
D. CORNELIO DEUVERDEN } Huic urbis Ultrajectinæ Scabino.

Mœcenatibus sibi, quoad vixerit, plurimum colendis.

HENRICO SYPESTEYN } Huic Orphanotrophii Notario solidissimo.
GERARDO HAUTMAN } Illi Quæstori fidelissimo.

S V M M I S

Suorum studiorum Fautoribus.

*Hasce studii sui Philosophicæ
primitias,*

L. M. Q.

Inscribit & Offert,

IOANNES MVNNINCX

Resp.

DISPUTATIO METAPHYSICA
DE
Quæstionibus Proœmialibus.
TERTIA,

An Metaphysica particularibus scientiis præscribat sua objecta?

Ti Dialecticæ cæteris omnibus scientiis subservientis, quædam sunt officia præter cognitionem sui objecti, ita & Metaphysices omnibus scientiis inferioribus imperantis, quædam sunt munera respectu aliarum disciplinarum, inter quæ præcipuum ac primum est, assignare subiecta cæterarum scientiarum, atque ea si opus sit demonstrare. Non quod Metaphysica sui objecti theoriam ad praxin referat quemadmodum dialectica, non quod præscribat objectum disciplinis particularibus modo Practico, hoc aut illud jubendo ab hæc vel illâ scientiâ tractari. Sed speculativè id facit, dum scilicet generales entis differentias perscrutatur, per quas ens partitur ad determinatiores modos essendi. In his partitionibus progreditur eo usque, donec ostendat aliquid quod ipsa tractare non possit, hoc igitur dimittit, & quia nihilominus est aliquid per se scibile, oportet ut ejus scientificam cognitionem persequatur alia aliqua scientia, & ita tali scientiæ, quæ sibi præscindit istud subiectum, censetur Metaphysica id præscripsisse. Neque ideo quicquam agit contra abstractionem sibi propriam, sed potius eam juvat, quia sine his divisionibus non posset Metaphysica suum objectum exactè cognoscere, nec secundum communem rationem entis, quæ cum analogia sit, non satis distinctè cognoscitur, non distinguendo modos, quibus contrahi potest, neque secundum eas proprias & speciales rationes, quæ à Metaphysica per se & exactè contemplandæ sunt, quia non potest has rationes perfecte attingere, nisi ab aliis eas separet ac distinguat. Præ-
tere

terea non attingit particularium scientiarum objecta, in ista præscriptione, scientifice ea tractando sive cognoscendo, hoc est, earum naturas & affectiones considerando, & demonstrando, sed solum præcognoscendo quæ cognitio consistit non in cognitione quiddamativa, sed in his duobus. Primo ut cognoscatur quid nominis: Deinde, ut teneatur, an sit id quod potro inferiori scientiæ relinquatur. Ita V. G. distinguit Metaphysicam substantiam in materialem & immaterialem, vel ut substantiæ immaterialis propriam rationem & considerationem assumat, vel quia ad scientiam pertinet proprias partes sui objecti aliquo modo considerare. Tradita autem huiusmodi divisione: substantiam immaterialem per se & directe considerat, omnia in universum tractando, quæ de illa cognosci possunt: Substantiam autem materialem non ita contempletur, sed vel quatenus necesse est ad distinguendam illam à substantiâ immateriali, vel quatenus præcognoscit quid sit nominis, & an sit, vel quatenus isti substantiæ materiali conveniunt, prædicata quædam Metaphysica, quæ de illa cognoscuntur; ut sunt, esse compositum ex actu & potentiâ, esse quoddam ens per se unum, & similia; quamquam hæc tractatio melius, indirecta sit indigetanda. Diximus sub initium hujus quæstionis Metaphysicam scientiarum objecta si necesse sit demonstrare; quod significavit Averroes 3. de celo, comm. 4. dicens, *Metaphysica esse defendere, ac verificare subjecta particularium scientiarum.* Nec ratio est obscura. Quia cum præcognitio, quæ ad subjecti præscriptionem requiritur, contineat quæstionem an sit, atque illa quæstio requirat demonstrationem quod; sit præcognitio autem subjectorum, ut ante demonstratum est, pertinet ad Metaphysicam: necessario inde colligitur, Metaphysicæ esse verificare ac probare cujusvis scientiæ objectum. Consentit Fonseca 1. Metaphysic. 2. q. 1. Suarez Disp. Met. 1. sect. 4. num. 5. Dissentit Hurtadus de Mendoza Metaph. disp. 1. sect. 5. qui ita: *Vnaquaque scientia sibi habet à natura præfixum objectum, non enim mutat in eo deligendo. Metaphysica autem nec scientias cognoscit, nec discernit earum objecta: immo nec cognoscit, sed quævis scientia habet reflexos aliquos actus, quibus in proximis suis investigat objecta.* Dicimus dum quæq; scientia habet sibi à natura præfixum objectum, tum illud nondum probatum est; sed ut notum ac certum assumitur, quemadmodum

modum quædam hypotheses per se & quasi in natura notæ affu-
 muntur. Ut vero hac probantur à Metaphysico, etiãsi per se nota;
 ita & objecta cæterarum scientiarum in Metaphysico demonstrantur.
 Falsus autem in eo & Mendoza dum existimat Suarez & alios Me-
 taphysicæ tribuere plenam ac scientificam objectorum cognitionem,
 solum admittunt præcognitionem, & aliqualem cognitionem sed eam
 indirectam addit potro. *reflexos habent actus, quibus in processibus sua in-
 vestigant objecta.* Sed hoc gratis dicitur, verum non probatur. Isti enim
 actus non sunt de ratione scientiarum: siquidem, ut Arist. docet
 2. Poster. scientia non probat, sed supponit suum subiectum esse, &
 quid sit: ergo oportet ut aliunde sumat: itaque cum illud non sem-
 per se notam, sæpeque indigeat aliquâ declaratione & probatione,
 oportet id sumere ex aliquâ superiore scientia, quæ non potest esse
 nisi Metaphysica, ad quam spectat considerare essentia, quidditatis
 & ipsius esse rationem.

An scientia sit genus Metaphysicæ?

Investigatio generis nulla accuratior esse potest, quam quæ sit per
 remotionem aliorum generum, de singulis videndum. cum sint quin-
 que habitus intellectuales, oportet ut istorum unus Metaphysicæ com-
 petat. Atqui non est ars ut Ramæi volunt, nec prudentia, nec intel-
 ligentia, quæ singula non demonstrat, quia trita, nec sapientia; super-
 est igitur ut sit scientia, nonnulli ad sapientiam excipiunt, cum ea
 Metaphysicæ tribuatur, & Metaphysica ab Arist. vocetur sapientia.
 Concedimus & nos Metaphysicam esse sapientiam, ita tamen ut sa-
 pientia non sit genus: prædicata rei sunt vel quidditativa, vel æqui-
 pollentia, dicimus Metaphysicam & Sapientiam esse apud Arist. æ-
 quipollentia, & non aliter differre ac Metaphysica & prima philo-
 sophia; non autem prædicata quidditativa seu generica. Dabimus sa-
 pientia distinctionem, atque tum cuius facile erit colligere, sapien-
 tiam non esse genus. Sumitur hæc vox aliquandoque strictè pro ha-
 bitu mentis quodam diverso ab habitu scientia, quo in ipsis princi-
 piis absque rationis discursu conclusiones cognoscuntur, verum scien-
 tia ut est genus Metaphysicæ aliquid plus dicit; hæc igitur acceptio
 nimis lata. Alias sapientia sumitur pro habitu eo quo aliquid ita ra-

tione concluditur, ut ex primis, sive altissimis rerum principiis deducatur, tali sensu sapientia non potest esse genus. Quia si sapientia esset genus, apta nata esset inesse pluribus. At tale quid est sapientia ut ei desit aptitudo essendi in pluribus. Quia ut sic considerata, dicit dependentiam notitiæ ex summis sciendi principiis. At non potest esse alia disciplina, præter Metaphysicam, quæ agat de summis sciendi principiis. Ergo nec alia disciplina potest esse sapientia, quod si detur alia quæ agat de summis sciendi principiis, ea iterum sola esset, atque nulla alia daretur Metaphysica, quia unum tantum in quoque genere summum esse potest. Genuina igitur illa sententia est, quæ statuit scientiam esse genus, quod inde patet. 1. quia dicitur disciplina speculariva ut autem probavimus, quare dicenda etiã est scientia nam specularivam refertur ad scientiam. 11. Quia omnis scientiæ requisita Metaphysicæ cõpetunt, ut sunt subjectũ, causæ & affectiones. Sed hic pulverem ob oculos spargunt, qui negant scientiam posse tribui sapientiæ, cum sint oppositi habitus intellectivi. opposita vero non possunt quidditative de eadem re prædicari. Quod ad posterius membrum attinet, dicimus scientia sola prædicatur quidditative, sapientia æquipollenter de Metaphysica ut supra diximus. Deinde est ambiguitas in voce scientiæ, sumitur illa bifariam: aliquando significat notitiam conclusionis præcise & sic distinguitur & opponitur ad intellectum & sapientiam. Intellectus enim notat ibi habitum principiorum, sapientia complectitur utrumque habitum. Hoc modo Metaphysica non est scientia, sed sapientia. Aliter sumitur vox scientiæ ut includat etiam notitiam principiorum. Tali sensu significatio scientiæ est frequentissima, & ita quicquid sapientia est, etiam erit scientia, quia hac significatione se habet scientia ad sapientiam, ut genus ad species. Atque ita inter scientiam & sapientiam non est oppositio, sed subordinatio. vid. Suarez dis. 1. Met. Sect. 3. num. 52. Alii circa conditiones scientiæ dubia movent, principium est circa causas, efficientem & finalem, quas negant Metaphysicam habere, cum in suã latitudine abstrahat à creato & increato, quod omni caret causa. Resp. Ea non solum dicuntur principia probationis in scientiis, quæ sunt proprie efficiens & finis, sed sufficiunt principia complexa ac communissima axiomata, item qualescunque rationes, quæ à no-

bis apprehenduntur priores attributis. Et huius generis principia
sufficiunt ad demonstrationem, saltem ad eam quæ est per impossi-
bile. Suarez d. sp. 3. Met. Sect. 3. num. 6. Cui integrum est Suarez
vid. qui probat d. sp. 1. Met. Sect. 5. n. 18. Metaphisicam per
omnia causarum genera demonstrare. Huic sententiæ favet Soncinus
4. Met. quæst. 15. excipit solum causam materialem. Negat per cau-
sas, efficientem & finem, materiam & formam demonstrare posse Me-
taphisicam. Schreibl. lib. de Met. c. 2. Tit. 4. cui & nos ad stipulamur.
Et lavellus lib. VI. Met. quæst. 1. qui per causas & principia intelligit
tantum media, quibus probantur proprietates entis de ente, quæ ut sic
possunt dici causæ & principia formalia in cognoscendo, verum non
admittit principium vel effectivum, vel materiale, vel formale pro-
prie sumptum. quia 1. tum etiam Deus talia principia haberet, quo
absurdius nihil. 11. Quia ista genera causarum, sive principia in-
complexa, sunt entia per specialem participationem entitatis, atque
adeo ente posteriora. Ergo non possunt esse causæ ipsius entis, vel
affectionum ejus, 111. Quia, si Metaphisica non demonstraret nisi
per tales causas, tum de efficiente demonstrabit per efficientem, atque
ita dabitur progressus in infinitum. Quod si quis præter demonstra-
tionem, quæ est per impossibile, desideret in Metaphisicâ demon-
strationem à priori, illa dabitur primo ab ipsâ entis essentiâ. Ita pa-
tet ex aliis scientiis, quæ affectiones suorum subjectorum demonstrant
per singulorum essentias, veluti Physicus demonstrat naturales affe-
ctiones, & in specie affectiones hominis per ejsdem essentiam. Se-
cundo per affectionem prius demonstratam, ex quâ alia fluit, quæ hoc
ipso est principium alterius inde fluentis: ita inter divina attributa se
habet independentia ejus, ad ejsdem immortalitatem, ut causa ad ef-
fectum inde fluens. Si cui hoc videbitur repugnare primæ causæ ha-
bere causam, ac primo principio habere principium. Is cogitet in
genere entis quidem repugnare principium habere principium, quo-
niam ut sic esset aliquid prius eo, tamen comparando ipsum ad intel-
lectum nostrum in ratione cognoscendi, non inconveniens est assigna-
re principium, à quo incipiat nostra cognitio de primâ causâ.

COROL.

R E S P O N D E N S

Hæc Corollaria adjicit.

I.

EXinde, quod Metaphysica versetur in tribuendo suum cuique scientiæ objectum elici non potest, hæc ei esse subalternatas.

II.

Sola Metaphysica occupata est in contemplatione cujusunque entis, quatenus ens est: attamen hinc non sequitur tractationem Prædicamentorum, & Causarum ad Logicam non pertinere, ut quidam volunt.

III.

Metaphysica suam in inferioribus scientiis exercet dictaturam, quippe hæc omnium accuratissima omnium præstantissima est: Præstantissima vocatur cum ratione objecti tum ordine doctrine, qua Physicam præcedit. Accuratissima dicitur cum ratione principiorum, tum necessitatis, qua suffulta est; sed ex hisce tamen Metaphysicam esse sapientiam colligere non est.

F I N I S.